

УДК 339.13.017:621.311.24:343.983

<https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.25>

Кисла Світлана Анатоліївна

завідувач лабораторії досліджень об'єктів інтелектуальної власності та товарознавчих досліджень Науково-дослідного центру судової експертизи у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності Міністерства юстиції України

<https://orcid.org/0000-0001-5375-0540>
svesla@ukr.net

Чернюк Юлія Вікторівна

судовий експерт сектору товарознавчих досліджень лабораторії досліджень об'єктів інтелектуальної власності та товарознавчих досліджень Науково-дослідного центру судової експертизи у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності Міністерства юстиції України

<https://orcid.org/0009-0006-8225-7783>
ju.chernyuk@gmail.com

Бібліографічний опис статті: Кисла С.А., Чернюк Ю.В. (2026). Товарознавче дослідження кон'юнктури ринку енергогенеруючих пристроїв в Україні в умовах дії воєнного стану та масових відключень електричної енергії. *Криміналістика і судова експертиза, 71*, 390-404. <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.25>

ТОВАРОЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ЕНЕРГОГЕНЕРУЮЧИХ ПРИСТРОЇВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ТА МАСОВИХ ВІДКЛЮЧЕНЬ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

У статті досліджено ринок енергогенеруючих пристроїв в Україні за умови дії воєнного стану та масових відключень електричної енергії, спричинених збройною агресією російської федерації та пошкодженням об'єктів енергетичної інфраструктури. Енергогенеруючі пристрої розрізняють за наступними видами: паливні генератори, сонячні енергосистеми, системи накопичення та перетворення, альтернативні та нішеві. Вищевказані пристрої використовуються як домогосподарствами (квартири чи приватні будинки),

малими, середніми та великими приватними підприємствами, так і багатьма державними установами на території України для забезпечення безперебійного постачання електроенергії, щоб підтримувати на достатньому рівні життя, діяльність та виконання робочих обов'язків громадян в умовах військової агресії проти України. **Метою дослідження** є визначення впливу основних факторів, зокрема тих, що пов'язані з військовими діями, на кон'юнктуру ринку в галузі енергетики, а саме автономних енергогенеруючих пристроїв. **Методологічною основою** роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема формально-логічний, системно-структурний, порівняльно-правовий та метод аналізу і узагальнення наукових джерел і практики судово-експертної діяльності. Це дозволило розглянути питання формування кон'юнктури ринку в галузі енергетики, а саме автономних енергогенеруючих пристроїв комплексно. **Наукова новизна** полягає у комплексному підході до аналізу зміни кон'юнктури ринку енергогенеруючих пристроїв під впливом зазначених факторів, виявленні ключових проблем дослідження та обґрунтуванні необхідності розроблення уніфікованих методичних підходів до їх вивчення, аналізу й оцінки. У **висновках** підкреслюється, що дослідження даної теми є актуальними та потребує детального вивчення експертами-товарознавцями для об'єктивного визначення ринкової вартості енергогенеруючого обладнання в сучасних умовах дефіциту та ризиків.

Ключові слова: ринок енергогенеруючих пристроїв; особливі умови; попит; пропозиція; визначення ринкової вартості.

Kysla Svitlana

Head of the Laboratory for Intellectual Property and Commodity Research at the Research Center for Forensic Science in Information Technology and Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0001-5375-0540>
svesla@ukr.net

Cherniuk Yuliia

Forensic Expert of the Commodity Research Sector at the Laboratory for Intellectual Property and Commodity Research of the Research Center for Forensic Science in Information Technology and Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine

<https://orcid.org/0009-0006-8225-7783>
ju.cherniuk@gmail.com

To cite this article: Kysla, S., Cherniuk, Yu. (2026). Tovaroznavche

doslidzhennia koniunktury rynku enerhoheneruiuchykh prystroiv v Ukraini v umovakh dii voiennoho stanu ta masovykh vidkliuchen elektrychnoi enerhii [Commodity research of the market conditions for power-generating devices in Ukraine under martial law and mass power outages]. *Criminalistics and Forensics*, 71, 390-404. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.25>

COMMODITY RESEARCH ON THE MARKET DYNAMICS OF POWER-GENERATING DEVICES IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW AND WIDESPREAD POWER OUTAGES

This article investigates the market for power-generating devices in Ukraine amidst martial law and widespread power outages resulting from the Russian Federation's armed aggression and the consequent destruction of critical energy infrastructure. Power-generating devices are categorized into fuel-based generators, solar energy systems, energy storage and conversion systems, and alternative or niche solutions. These technologies are utilized by households, small-to-large private enterprises, and various state institutions across Ukraine to ensure an uninterrupted power supply. Such measures are essential for maintaining living standards, operational continuity, and the fulfillment of professional duties during the ongoing conflict. **The study aims** to identify the impact of key factors, specifically those arising from military operations, on market conditions within the autonomous power generation sector. **The methodological framework** employs both general and specialized research methods, including formal-logical, systemic-structural, and comparative-legal analyses, alongside a comprehensive review of scientific literature and forensic expert practices. This multidisciplinary approach enables a holistic examination of market formation in the energy sector. **The scientific novelty** of this research lies in its integrated analysis of market shifts under conflict-driven variables, the identification of critical research gaps, and the justification for developing unified methodological frameworks for evaluating such devices. **The findings** emphasize that this topic remains highly relevant, necessitating rigorous study by commodity experts to ensure an objective determination of market value amidst current supply deficits and systemic risks.

Keywords: power-generating devices market; specific conditions; demand; supply; market value determination.

Постановка проблеми

В умовах дії воєнного стану та масових відключень електричної енергії сформувалися особливі умови функціонування ринку енергогенеруючих пристроїв. У осінньо-зимовий період 2022–2023 років тривалі та системні перебої електропостачання призвели до різкого

зростання попиту на автономні джерела електроживлення, зокрема електрогенератори та портативні зарядні станції.

Попит на зазначені товари значно перевищував наявну пропозицію, що супроводжувалося обмеженою доступністю продукції, дефіцитом окремих моделей, порушенням логістичних ланцюгів постачання та збільшенням строків доставки. Одночасно спостерігалось зростання витрат на імпорт та транспортування, що спричинило підвищення рівня ринкових цін та нестабільність цінової кон'юнктури.

Враховуючи зазначені обставини, особливості попиту та пропозиції, дефіцит товару та коливання ринкових цін, дані фактори об'єктивно впливали на формування ринкової вартості електрогенераторів та портативних зарядних станцій. Ці обставини підлягають обов'язковому врахуванню при визначенні ринкової вартості об'єктів дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вітчизняні та іноземні науковці, зокрема Старостіна А. О., Горбаченко С. А., Карпов В. А., Разінкін Н. С., Шевченко-Перепьолкіна Р. І., а також Котлер Ф. і Армстронг Г., ґрунтовно дослідили питання кон'юнктури ринку та впливу основних факторів на її формування і зміну.

Воєнний стан істотно вплинув на формування кон'юнктури ринку загалом та ринку енергогенеруючих пристроїв зокрема, що підтверджується результатами аналітичних досліджень, зокрема звітами Київської школи економіки в межах проєкту «Росія заплатить».

Даними, що відображають силу впливу зазначених факторів, є офіційні статистичні та аналітичні матеріали, зокрема інфляційні звіти Національного банку України, дані Державної служби статистики України, а також показники зміни валового внутрішнього продукту (ВВП), що публікуються Міністерством економіки України та Міністерством фінансів України.

Зазначені фактори, зокрема інфляційні процеси, зниження ділової активності, порушення логістичних ланцюгів, дефіцит товарів та зростання попиту на автономні джерела електроживлення, безпосередньо впливають на формування рівня ринкових цін. У зв'язку з цим вони є визначальними при встановленні ринкової вартості енергогенеруючих пристроїв у відповідний період та підлягають обов'язковому врахуванню під час проведення експертного дослідження.

Мета дослідження

Мета дослідження – визначення впливу основних факторів, зокрема тих, що пов'язані з військовими діями, на кон'юнктуру ринку в

галузі енергетики, а саме автономних енергогенеруючих пристроїв.

Виклад основного матеріалу

В осінньо-зимовий період 2022–2023 років мали місце тривалі та системні перебої електропостачання, що зумовило істотне зростання попиту на автономні джерела електроживлення (електрогенератори, портативні зарядні станції та інші енергогенеруючі пристрої). Попит на зазначені товари у вказаний період значно перевищував наявну пропозицію, що супроводжувалося обмеженою доступністю продукції на ринку, порушенням логістичних ланцюгів постачання, збільшенням строків поставки, дефіцитом окремих видів і моделей товарів, а також зростанням витрат на їх імпорт, транспортування та реалізацію. Зазначені обставини спричинили підвищення рівня ринкових цін та нестабільність цінової кон'юнктури ринку енергогенеруючих пристроїв у відповідний період.

Кон'юнктура ринку (від лат. «conjungo», що означає «з'єдную», «зв'язую») – це співвідношення попиту до пропозиції і є динамічним середовищем, яке ніколи не буває статичним, оскільки на вказане співвідношення постійно впливає безліч факторів: від настрою одного покупця до глобальних політичних подій у країні [4]. Варто зауважити, що кон'юнктура ринку окремої галузі не є автономною та взаємодіє з кон'юктурою інших галузей національної економіки та загальнонаціональною кон'юктурою.

Усі умови (фактори), що формують кон'юнктуру, зазвичай поділяють на кілька ключових груп: економічні, соціально-демографічні, науково-технічні та технологічні, політичні та правові, стихійні та форс-мажорні, психологічні тощо.

Економічні умови характеризує процес відтворення в конкретних історичних умовах у всій сукупності та ринковому прояві та є фундаментом ринку, який визначає купівельну спроможність населення та можливості виробників, а саме: рівень доходів населення (простіше кажучи - чим вищі реальні доходи, тим вищий попит на товари не першої необхідності); інфляція (високі темпи інфляції супроводжуються зниженням попиту на товари і змушують виробників піднімати ціни); стан валютного курсу (важливо для ринків, які безпосередньо пов'язані з імпортом чи експортом товарів); відсоткова ставка за кредитами (доступне кредитування стимулює споживання та інвестиції в розширення пропозиції) [4; 12].

Соціально-демографічні умови – це фактори, що визначають обсяг і структуру споживання в довгостроковій перспективі, а саме: чисельність і склад населення (старіння нації збільшує попит на медицину, а висока народжуваність – на дитячі товари); культурні та релігійні особливості (визначають смаки, вподобання та табу (наприклад, попит на халяльні продукти або вегетаріанську/веганську їжу, одяг, тощо); споживчі очікування (якщо люди очікують дефіциту або

зростання цін, вони створюють ажіотажний попит) [5; 11].

Науково-технічні та технологічні умови впливають на пропозицію, роблячи виробництво дешевшим або створюючи абсолютно нові ринки. До таких факторів відносяться: новації та інновації (поява та впровадження нових технологій, завдяки яким створюються нові ніші, а старі продукти стають неактуальними); автоматизація (знижує собівартість продукції, що дозволяє виробникам збільшувати пропозицію та конкурувати за ціною) [5; 12].

Політичні та правові умови за яких держава виступає регулятором ринку, який може як стимулювати так і обмежувати його за допомогою використання наступних важелів впливу: податкова політика (високі податки стримують пропозицію; податкові пільги навпаки її стимулюють); державне регулювання та ліцензування (встановлюються стандарти якості або квоти на імпорт/експорт); політична стабільність (у періоди криз чи конфліктів інвестиційна активність падає, а попит зміщується в бік товарів першої необхідності) [4].

Стихійні та форс-мажорні умови є факторами впливу, які важко передбачити, однак вони миттєво змінюють кон'юнктуру ринку. До цих факторів відносять сезонність, екологічні фактори, пандемії, війни та інші катаклізми.

Психологічні фактори також суттєво впливають на коливання попиту й пропозиції, які формують кон'юнктуру ринку. Під впливом чуток, очікувань, паніки попит може різко збільшуватись та створювати дефіцит пропозиції.

Під час воєнних дій кон'юнктура ринку зазнає різких та часто непередбачуваних змін, що змушує бізнес і споживачів адаптуватися до нових реалій. Основними чинниками впливу є руйнування інфраструктури, значна міграція населення, зміна державних пріоритетів та розрив логістичних ланцюгів. Нижче наведено детальний опис умов, які формують ринок у період війни:

Зміна попиту та споживчої поведінки під час військових дій проявляється докорінною зміною структури та обсягів споживання і характеризується наступними показниками: падіння купівельної спроможності (у зв'язку з втратою робочих місць, руйнування активів та інфляцією реальні доходи населення скорочуються. У 2022 році українська економіка втратила 29,2% реального ВВП, що суттєво обмежило можливості покупців [10; 12]); зміна пріоритетів (попит зміщується в бік товарів першої необхідності (продукти харчування, медикаменти) та специфічних товарів, пов'язаних із безпекою, енергонезалежністю або воєнними потребами); міграційні процеси (масштабна зовнішня та внутрішня міграція призводить до різкого падіння попиту в зонах бойових дій і його зростання в безпечніших регіонах або за кордоном [15]).

Трансформація пропозиції та виробництва, у зв'язку з чим можливість виробників забезпечувати ринок товарами суттєво обмежу-

ються. Ця умова характеризується такими факторами як: руйнування активів та інфраструктури (ворожі обстріли знищують підприємства, склади та критичну інфраструктуру. До прикладу енергетичний сектор України зазнав катастрофічних збитків, що спричинило дефіцит електроенергії та зростання витрат виробників) [8]; дефіцит кадрів (ринок праці перебуває у кризовому стані у зв'язку з мобілізацією та міграцією, що викликає гостру нестачу кваліфікованих працівників, особливо у будівництві, медицині, транспорті та робітничих спеціальностях) [14]; передислокація бізнесу (підприємства змушені переносити виробничі потужності у безпечніші регіони, що потребує значних витрат фінансів та часу на відновлення процесів).

Макроекономічні та логістичні умови включають наступні фактори впливу на кон'юнктури ринку під час воєнних дій: логістичні розриви (блокада портів та руйнування транспортних мереж, які призводять до затримок у поставках та значного збільшення вартості логістики, що у свою чергу створює товарні дефіцити та тисне на ціни); інфляція та валютні коливання (війна супроводжується значною інфляцією, девальвація (знецінення) національної валюти стимулює експорт, але робить критичний імпорт дорожчим) [12]; зростання ролі держави та військових витрат (держава стає головним замовником на ринку, а оборонне виробництво стає рушійною та направляючою силою економічного зростання, випереджаючи інші галузі).

Глобальні наслідки та зовнішня допомога характеризується наступними показниками: залежність від фінансування (економічна стійкість ринку в умовах війни критично залежить від міжнародної допомоги) [9]; вплив на світові ринки (війна в Україні спричинила глобальні збої у ланцюгах постачання продовольства та енергоресурсів, що призвело до волатильності цін (показник, який характеризує швидкість та амплітуду зміни ціни на певний актив) у всьому світі).

За сучасних умов ринок обладнання для генерації та зберігання енергії під час війни перетворився з вузькоспеціалізованого на ринок стратегічного значення, що є класичним прикладом того, як екстремальні зовнішні умови (форс-мажор) повністю змінюють правила взаємодії на ринку та визначення пріоритетності товарів.

Провівши детальний аналіз нами було визначено наступні фактори, які мають основний вплив у формуванні ціни на обладнання для генерації та зберігання енергії, а саме: вибухоподібне зростання попиту, трансформація ціноутворення та державне регулювання, логістичні та інфраструктурні виклики, технологічна еволюція ринку. Розглянемо кожен фактор більш детально.

Вибухоподібне зростання попиту (Demand Shock). У звичайний час попит на генератори є сезонним або промисловим. Під час масованих обстрілів енергосистеми попит став ажіотажним. За сегментами попит розділився на побутовий (портативні заряд-

ні станції типу EcoFlow, інвертори) та комерційний (дизельні генератори великої потужності); за психологічним фактором попит часто не збігається з реальними графіками відключень. Очікування «важкої зими» змушує людей купувати техніку заздалегідь, що створює дефіцит у пікові періоди.

Таблиця 1. Фактори впливу на утворення ціни на енергообладнання в умовах військової агресії

Умова (фактор)	Вплив на ціну	Сила впливу	Опис та логіка впливу
Ажіотажний попит	Різке зростання (+100-300%)	Критична	Психологічний фактор: паніка, страх повної темряви змушували людей купувати техніку за будь-яку ціну. Це, в свою чергу, дозволяло ритейлерам встановлювати надвисокі націнки (спекулятивна складова).
Дефіцит на локальних складах	Зростання (+50-100%)	Критична	Внутрішні запаси вичерпалися за лічені дні після перших масованих атак. Відсутність товару в наявності автоматично піднімала ціну на ті одиниці, що залишалися.
Скасування мита та ПДВ (урядові пільги)	Зниження (-20-25%)	Висока	Держава скасувала податки на імпорт енергообладнання, що частково компенсувало зростання цін, але ефект часто нівелювався ажіотажом у роздрібній торгівлі [2]
Зміна логістичних маршрутів	Зростання (+15-30%)	Висока	Блокада портів змусила везти генератори автотранспортом і, як наслідок, це збільшило вартість доставки кожної одиниці.
Валютні коливання (девальвація)	Зростання (+20-40%)	Висока	Оскільки переважаюча кількість енергообладнання імпортується в країну, то будь-яке просідання курсу гривні щодо іноземних валют миттєво відобразалося в ціні на товар.
Вартість експлуатації та палива	Опосередковане зростання	Низька	Зростання цін на бензин/дизель не впливало на ціну самого генератора напряму, але зміщувало попит у бік більш економних інверторних моделей, роблячи їх дорожчими.

Трансформація ціноутворення та державне регулювання. Кон'юнктура ринку енергогенеруючих пристроїв в Україні залежить від рішень уряду щодо полегшення фінансового навантаження, а саме скасування мита та ПДВ (у критичні періоди держава

скасовує податки на імпорт генераторів, акумуляторів та сонячних панелей, що дозволяє стримувати ціни, які інакше зросли б на 20-30% лише за рахунок податків) та спекулятивної ціни (через дефіцит роздрібні ціни в пікові моменти зростали у 2-4 рази від номінальної вартості) [2].

Логістичні та інфраструктурні виклики. Постачання техніки в країну, де йде війна, має свої особливості: зміна маршрутів (перехід з морських портів на автомобільні перевезення через кордони ЄС призвів до підвищення вартості логістики та подовжив терміни доставки); черги на кордонах (блокування кордонів або посилений митний контроль стають критичними факторами, що впливають на наявність товару на полицях).

Технологічна еволюція ринку (Shift to Green & Smart). Війна прискорила енергоперехід, але в специфічній формі: перехід від палива до літію (на початку війни домінували бензинові генератори (дешевий вхід, але дороге обслуговування), то зараз ринок зміщується в бік LFP (літій-залізо-фосфатних) акумуляторів та гібридних інверторів) та перехід на автономну енергогенерацію (малий та середній бізнес масово переходить на сонячні панелі не заради економії, а для безперебійності, що створило величезний ринок послуг із монтажу та обслуговування).

Аналізуючи наведені вище фактори впливу на ціноутворення енергогенеруючих та енергозберігаючих пристроїв доцільно сформулювати наступну аналітичну таблицю із зазначенням умови та розширеної характеристики та опису її впливу на ціну.

Експертам-товарознавцям часто доводиться визначати вартість товарів у ретроспективі. В такому випадку найчастіше використовується коригування на величину зміни курсу валют (для товарів, що імпортуються) чи на коефіцієнт індексу споживчих цін (для вітчизняних товарів). При визначенні ринкової вартості на дату, що минула, визначену ринкову вартість на дату проведення дослідження застосовується поправочний коефіцієнт приведення цін з періоду експертизи до необхідної дати. Пропонується використовувати індекс споживчих цін (ІСЦ) [6].

Поправочний коефіцієнт приведення ціни за необхідний період визначають шляхом множення коефіцієнтів по місяцях:

$$K = k_1 \times k_2 \times k_3 \dots \times k_i$$

де:

K – поправочний коефіцієнт приведення ціни без округлення;

k_1, k_2, k_3, k_i – індекс споживчих цін (у певному регіоні, за певною товарною групою), у % до попереднього місяця у відповідному періоді (місяцях);

i – кількість місяців.

Вартість досліджуваного товару з урахуванням фактичного стану визначається у цінах, що діяли на запитувану дату:

$$S_D = \frac{S_6}{K}$$

де:

S_D – ринкова вартість товару;

S_6 – базова вартість – відома вартість товару на дату, що відрізняється від необхідної;

K – поправочний коефіцієнт приведення ціни [6].

Для розрахунку K необхідно визначити індекс споживчих цін, який оприлюднюється на сайті Державної служби статистики України щомісячно [12]. Для розрахунків можемо взяти загальний показник індексу споживчих цін або ж показник по конкретній категорії (складовій), до якого відноситься досліджуваний об'єкт (продукти харчування, транспорт, предмети домашнього вжитку, тощо).

Однак врахувати фактори, що впливають на зміну кон'юнктури ринку в умовах військових дій, використовуючи лише коригування на величину зміни курсу валют (для товарів, що імпортуються) чи на коефіцієнт індексу споживчих цін (для вітчизняних товарів) неможливо. Для визначення об'єктивної ретроспективної вартості товару використовуючи методологію порівняльного аналізу із застосуванням коригуючих коефіцієнтів пропонуємо використовувати наступну формулу:

$$S_P = \frac{S_6}{K_{\text{валют}}} \times K_{\text{валют}}^P \times K_{\text{ринку}} \times K_{\text{податку}}$$

де:

S_D – вартість товару на запитувану дату;

S_6 – базова вартість товару, відома на дату проведення дослідження;

$K_{\text{валют}}^6$ – курс гривні до іноземних валют на дату проведення дослідження;

$K_{\text{валют}}^P$ – курс гривні до іноземних валют на запитувану дату;

$K_{\text{ринку}}$ – коефіцієнт ринкової кон'юнктури;

$K_{\text{податку}}$ – податковий коефіцієнт (врахування пільг на податки та збори).

Якщо пільги не застосовувались, то під час розрахунку даний коефіцієнт дорівнює 1.

Ця формула не є класичною академічною формулою з підручників економіки, а є прикладним інструментом визначення ринкової ціни у ретроспективі, який розроблений для українського ринку в умовах війни. Її походження та логіка базуються на необхідності визначити справедливую («ретроспективну») ціну на товари, імпорт та логістика яких критично змінилися після початку повномасштабної військової агресії на території України 24 лютого 2022 року [1].

Логіка формули ґрунтується за принципом послідовного накладання коригуючих коефіцієнтів на «чисту» базову вартість:

$$\frac{S_b}{K_{валют}} \times K_{валют}^D$$

1. валютний блок $K_{валют}^D$. Оскільки більшість енергогенеруючого та енергозберігаючого обладнання закуповується за кордоном – розрахунки ведуться у валюті (долари США, євро, тощо) тому першим кроком у проведенні розрахунків є приведення ціни на енергообладнання до ціни на запитувану дату шляхом коригування її на курс гривні щодо іноземних валют.

2. ринковий блок ($K_{ринку}$). Цей коефіцієнт враховує аномалії ринку, такі як значне зростання попиту через інтенсивні обстріли та спричинені ними блекаути, які у свою чергу спричиняли дефіцит енергообладнання та спекулятивне зростання цін на нього. Дослідивши та проаналізувавши відкриті джерела інформації пропонуємо наступну систему величин даного коефіцієнту, який демонструє відхилення ціни на енергообладнання у різні періоди (до агресії, перші блекаути, стабільні відключення, відсутність відключень, жорсткі відключення) у таблиці 2.

Таблиця 2. Ринковий коефіцієнт відхилення ціни на енергообладнання

Період	Стан енергосистеми	$K_{ринку}$
до 24.02.2022	стабільна	1,0
жовтень-грудень 2022	перші блекаути (пік паніки)	2,5 – 4,0
січень-березень 2023	стабільні відключення	1,2 – 2,0
літо 2023-березень 2024	відсутність відключень	0,8 – 1,0
червень-липень 2024	жорсткі графіки відключень	1,8 – 2,5
кінець 2024 – до листопада 2025	відносна стабільність	1,2 - 2,2
листопад-грудень 2025	жорсткі графіки відключень	2,2 – 3,0

3) податковий блок ($K_{податку}$). Враховує державне регулювання шляхом запровадження, до прикладу, податкових пільг (зниження чи скасування деяких податків та зборів). 09 листопада 2022 року Постановою № 1260 Кабінет Міністрів України вніс зміни до переліку товарів (у тому числі лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання), необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізації та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2,

операції з ввезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільняються від оподаткування податком на додану вартість та які звільняються від сплати ввізного мита, а саме «У підрозділі «Інше» розділу «Медичні вироби, медичне обладнання та інші товари, що необхідні для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» доповнити підрозділ такими позиціями:

8502	Електрогенераторні установки*
8504	Трансформатори (крім товарів цивільної авіації)*
8507 60 00 00	Акумулятори електричні, включаючи сепаратори для них, прямокутної (в тому числі квадратної) або будь-якої іншої форми. Літій-іонні*
8535	Електрична апаратура для комутації або захисту електричних кіл чи для приєднання до електричних кіл або в електричних колах (наприклад, вимикачі, перемикачі, роз'єднувачі, запобіжники плавкі, блискавковідводи, обмежувачі напруги, пристрої для гасіння стрибків напруги, штепсельні вилки і розетки та інші з'єднувачі, коробки з'єднання), для напруги понад 1000 В*
8536	Електрична апаратура для комутації або захисту електричних кіл чи для приєднання до електричних кіл або в електричних колах (наприклад, вимикачі, роз'єднувачі, перемикачі, реле, запобіжники плавкі, пристрої для гасіння стрибків напруги, штепсельні вилки і розетки, патрони для ламп та інші з'єднувачі, коробки з'єднання), для напруги не більш як 1000 В; з'єднувачі для оптичних волокон, волоконно-оптичних джгутів або кабелів*
8537	Пульти, панелі, розподільні щити*
8546	Ізолятори*

* Для віднесення товарів, зазначених у цьому підрозділі, до товарів, які звільняються від сплати ввізного мита та операції з ввезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільняються від оподаткування на додану вартість, повинно бути подано документи про відповідність, передбачені технічними регламентами, дія яких поширюється на такі товари, та нанесено на товар знак відповідності технічним регламентам згідно з правилами та умовами його нанесення, визначеними у таких технічних регламентах, або подано повідомлення Міненерго про введення в обіг таких товарів, стосовно яких не виконані вимоги технічних регламентів [2].

Якщо необхідно розрахувати ціну на енергообладнання на дату до внесення змін згідно Постанови № 1260 від 09.11.2022 Кабінету міністрів України, то $K_{\text{податку}} = 1,2-1,25$. Якщо ж необхідно розрахувати ціну у період дії податкових пільг (за умови, що вартість на дату дослідження та вартість на запитовану дату знаходяться у період дії податкових пільг), то $K_{\text{податку}} = 1$. У перспективі, коли податкові «каніку-

ли» будуть скасовані, а визначити вартість потрібно буде на дату дії податкових пільг, то $K_{\text{податку}} = 0,75-0,80$.

Даний алгоритм дозволяє нівелювати вплив форс-мажорних обставин, зокрема воєнного стану, на ціноутворення та відповідає логіці побудови висновків товарознавчих досліджень щодо визначення ринкової вартості енергообладнання у періоди значних цінових коливань.

Висновки

Резюмуючи слід зазначити, що в умовах дії воєнного стану та масових відключень електричної енергії в Україні сформувалися особливі соціально-економічні умови функціонування ринку енергогенеруючих пристроїв, які характеризувалися підвищеним попитом, обмеженою пропозицією, дефіцитом окремих видів товарів та нестабільністю цінової кон'юнктури. Зазначені фактори істотно впливали на формування ринкових цін на електрогенератори та портативні зарядні станції, у зв'язку з чим їх урахування є необхідним для об'єктивного визначення ринкової вартості відповідних товарів станом на дату, визначену ухвалою (постановою) про призначення експертизи.

В період дії воєнного стану в Україні та масових відключень електричної енергії сформувалися особливі умови функціонування ринку енергогенеруючих пристроїв, які характеризувалися істотним зростанням попиту, обмеженістю пропозиції, дефіцитом окремих видів товарів, порушенням логістичних ланцюгів постачання та коливанням рівня ринкових цін. Зазначені особливості кон'юнктури ринку істотно впливали на формування вартості електрогенераторів та портативних зарядних станцій, у зв'язку з чим запропоновані вище розрахунки вважаємо актуальними при визначенні ринкової вартості.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 26.02.2026).
2. Про деякі питання ведення Реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 листоп. 2022 р. № 1260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1260-2022-п#Text> (дата звернення: 26.02.2026).
3. Проект Закону про Державний бюджет України на 2025 рік від 14 верес. 2024 р. № 12000. Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44888> (дата звернення: 26.02.2026).
4. Котлер Ф., Армстронг Г. Основи маркетингу: підручник / пер. з англ. А. Куницької. Київ: Вид. група КМ-Букс, 2018. 952 с.
5. Старостіна А. О. Маркетингові дослідження: підручник. Київ: Знання, 2014. 270 с.
6. Методичні рекомендації з визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів з урахуванням ретроспективності оцінки при проведенні судово-товарознавчих експертиз (остаточний): Звіт про НДР

/ ДніпроНДИСЕ; кер. О. Ю. Холодова. Дніпро, 2019. 64 с.

7. Інфляційний звіт – жовтень 2024 року: аналіз. звіт / Нац. банк України. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2024-roku> (дата звернення: 26.02.2026).

8. Росія заплатить: звіт про прямі збитки інфраструктури від війни / KSE Institute. 2024. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/pryami-zbitki-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-do-170-mlrd-otsinka-kse-institute-standom-na-listopad-2024-roku/> (дата звернення: 26.02.2026).

9. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): joint report / World Bank. 2024. Feb. URL: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf](https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf) (дата звернення: 26.02.2026).

10. Мінекономіки: ВВП за підсумком 2022 року впав на 29,2%: вебсайт / М-во економіки України. 2023. 5 січ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-vvp-za-pidsumkom-2022-roku-vpav-na-292> (дата звернення: 26.02.2026).

11. Горбаченко С.А., Карпов В.А., Разінкін Н.С., Шевченко-Перепьолкіна Р.І. Аналіз кон'юнктури ринку: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2026. 360 с. URL: https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU%3ADF_PRICE_CHANGE_CONSUMER_GOODS_SERVICE%28~%29&filter=INDEX_CONSUMPRICE.PREV_MONTH.UA0000000000000000.0.M (дата звернення: 26.02.2026).

12. Новий рекорд — українцям пропонують приголомшливу кількість вакансій. Кого шукають роботодавці?: Work.ua. 2024. URL: <https://www.work.ua/articles/analytics/3349/> (дата звернення: 26.02.2026).

14. ВВП України (річні дані): стат. табл. / Портал «Мінфін». URL: [index.minfin.com.ua](http://minfin.com.ua) (дата звернення: 26.02.2026).

15. Ukraine Refugee Situation: operational data portal / UNHCR. 2024. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 26.02.2026).

References:

1. President of Ukraine. (2022, February 24). Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [On the introduction of martial law in Ukraine] (Decree No. 64/2022). URL: rada.gov.ua [in Ukrainian]

2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022, November 15). Pro deiakі pytannia vedennia Reiestru zastrakhovanykh osib Derzhavnogo reiestru zahalnooboviazkovoho derzhavnogo sotsialnoho strakhuvannia [On some issues of maintaining the Register of Insured Persons of the State Register of Compulsory State Social Insurance] (Resolution No. 1260). URL: rada.gov.ua [in Ukrainian].

3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024, September 14). Proiekt Zakonu pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2025 rik [Draft Law on the State Budget of Ukraine for 2025] (No. 12000). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44888> [in Ukrainian].

4. Kotler, P., Armstrong, G. (2018). Osnovy marketynhu [Principles of marketing] (A. Kunitska, Trans.). KM-Books. (Original work published 2017).

5. Starostina, A. O. (2014). Marketynhovi doslidzhennia [Marketing research]. Znannia. [in Ukrainian]

6. Kholodova, O. Yu. (2019). Metodychni rekomendatsii z vyznachennia vartosti mashyn, obladnannia, syrovyny ta spozhyvychykh tovariv z urakhuvanniam retrospektyvnosti otsinky pry provedenni sudovo-tovarnavchykh ekspertyz (ostatnoich): Zvit pro NDR [Methodological recommendations for determining the value of machinery, equipment, raw materials and consumer goods, taking into account the retrospectivity of assessment during forensic commodity examinations: R&D Report]. DniproNDISE. [in Ukrainian]

7. National Bank of Ukraine. (2024, October). Inflatsiyniy zvit – zhovten 2024 roku [Inflation report – October 2024]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-zhovten-2024-roku> [in Ukrainian].
8. KSE Institute. (2024). Rosiia zaplatyt: zvit pro priami zbytky infrastruktury vid viiny [Russia will pay: report on direct infrastructure damage from the war]. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/pryami-zbitki-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-do-170-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-listopad-2024-roku/> [in Ukrainian].
9. World Bank. (2024, February). Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): Joint report. URL: <chrome-extension://efaidnbnmnbbpcjplcglicfndmkaj/https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>.
10. Ministry of Economy of Ukraine. (2023, January 5). Minekonomiky: VVP za pidsumkom 2022 roku vpav na 29,2% [Ministry of Economy: GDP fell by 29.2% at the end of 2022]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-vvp-zapidsumkom-2022-roku-vpav-na-292> [in Ukrainian].
11. Horbachenko, S. A., Karpov, V. A., Razinkin, N. S., & Shevchenko-Perepolkina, R. I. (2026). Analiz koniunktury rynku [Market conditions analysis]. Kondor. [in Ukrainian]
12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Bank danykh. [State Statistics Service of Ukraine. Data Bank] URL: https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU%3ADF_PRICE_CHANGE_CONSUMER_GOODS_SERVICE%28~%29&filter=INDEX_CONSUMPRICE.PREV_MONTH.UA0000000000000000.0.M [in Ukrainian].
13. Work.ua. (2024). Novyi rekord — ukrainsiam proponuiut pryholomshlyvu killkist vakansii. Koho shukaiut robotodavtsi? [A new record — Ukrainians are being offered a staggering number of vacancies. Who are employers looking for?]. URL: <https://www.work.ua/articles/analytics/3349/> [in Ukrainian].
14. Minfin Portal. (2024). VVP Ukrainy (richni dani): stat. tabl. [GDP of Ukraine (annual data): statistical table]. URL: minfin.com.ua [in Ukrainian]
15. UNHCR. (2024). Ukraine Refugee Situation: Operational data portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Надійшла до редакції / Received: 10.04.2026

Отримана після доопрацювання / Received after revision: 14.04.2026

Прийнято до друку / Accepted for publication: 15.04.2026

Опубліковано / Published: 29.05.2026

Фінансування: відсутнє / Funding: none.

Конфлікт інтересів: автор(и) заявляє(ють) про відсутність конфлікту інтересів / Conflict of interest: the author(s) declare no conflict of interest.

Дотримання етичних норм: дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності / Ethical compliance: the study was conducted in accordance with the principles of academic integrity.

Дані дослідження: усі дані, необхідні для обґрунтування висновків, наведено у статті / Research data: all data necessary to substantiate the conclusions are presented in the article.